

## Buitenland

# Vakbondsstrijd Filippijnen gaat door

Dat de situatie op de Filippijnen na de machtswisseling in februari 1986 niet erg stabiel was, bleek maar al te duidelijk uit de laffe moord op Rolando Olalia op 12 november vorig jaar. Olalia was voorzitter van de pas opgerichte Volkspartij (Partido ng Bayan) en de strijdbare vakbondsfederatie KMU (Kilusang Mayo Uno, beweging van de eerste mei). En als zodanig werd hij het slachtoffer van een campagne van ultrarechts om de regering Aquino te destabiliseren. In die campagne vervulde de intussen ontslagen minister van defensie Enrile een hoofdrol.

Hoewel de algemene staking die de KMU uitriep uit protest tegen de moord van haar voorzitter geen doorslaand succes was, werd de begrafenis van Olalia een uiting van de kracht en vastberadenheid van links. Onder de driehonderdduizend mensen die de rouwstoet vormden, bevonden zich ook verschillende vertegenwoordigers van westerse ambassades. Een afgezant van de Amerikaanse ambassade was nergens te bekennen. Enkele maanden ervoor had diezelfde ambassade Olalia nog een visum voor een bezoek aan de Verenigde Staten geweigerd. Bovendien zijn er aanwijzingen dat de Amerikaanse geheime dienst CIA iets met de moord op Olalia van doen had.



Op 1 mei 1980 werd de KMU opgericht onder zeer moeilijke omstandigheden. De staat van beleg onder Marcos had tot gevolg dat de leiders van de KMU en hun activiteiten aan scherpe vervolging bloot stonden. De KMU werd dan ook niet als vakbondsfederatie erkend.

Desondanks startte de KMU in 1980 met 35.000 leden en groeide zij in zeven jaar tijd uit tot de grootste federatie in de Filippijnen met 600.000 leden. Zij bezet de belangrijkste posities in een aantal sleutelbedrijven. De KMU organiseert mensen in tweeënveertig van de honderd grootste multinationals in het land.

### Gele vakbond

Onder Marcos was de TUCP (Trade Union Congress of the Philippines) de officieel erkende vakbondsfederatie. Zij werd in 1975 opgericht met hulp van het ministerie van arbeid en werkgelegenheid van de regering Marcos en het AAFLI (Asia American Free Labour Institute). Het AAFLI is de vorm waarin de Amerikaanse vakbond AFL-CIO haar aanwezigheid in Azië bewerkstelligt. De TUCP en het AAFLI hebben een overeenkomst waarin staat dat alle vakbondshulp aan de Filippijnen gaat via de TUCP. Zo ontving de TUCP tot 1981 ongeveer vijf miljoen gulden van de AAFLI. Van 1981 tot 1983 doneerde het AAFLI nog eens één miljoen.

In progressieve vakbondskringen op de Filippijnen wordt beweerd dat de CIA het AAFLI gebruikt om voor de multinationals in het land stabiele, goedkope en onderdanige arbeidskrachten te verzekeren.

De TUCP is aangesloten bij het IVVV, het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen, waarvan onder andere ook de FNV lid is.

In tegenstelling tot de KMU daalde het ledental van de TUCP in de loop der jaren drasties. Zij klaimde in 1975 2,3 miljoen leden. Volgens het huidige ministerie van Arbeid heeft de TUCP nog maar 221.000 leden. Dat is geen toeval. De TUCP heeft zich gedurende lange tijd gekompromitteerd door het Marcos-regiem te steunen. Marcos gebruikte de gele federatie om zijn autoritaire regiem te legitimeren. Op allerlei manieren werd de TUCP bij het beleid van Marcos op het gebied van de arbeidswetgeving en de economie betrokken. Zij nam ook zonder blikken of blozen de vakbondszetels in het nepparlement van Marcos in. De TUCP was het belangrijkste instrument voor het doorvoeren van de aanbevelingen van de Wereldbank voor de filippijnse economie. De TUCP stemde in met de oprichting van vrijhandelszones waarin de multinationals grote privileges genoten en arbeiders vogelvrij werden en zij stemde in met de instandhouding van de staat van beleg.

Via haar vertegenwoordigers in het Marcos-parlement werd de TUCP medeverantwoordelijk voor de invoering van anti-arbeiders-wetten, waarin het stakingsrecht en het recht op vrije organisatie drasties werd beperkt.

### Militante vakbond

Crispin Beltran, lid van de nationale uitvoerende raad van de KMU, ziet zijn vakbondsfederatie tegenovergesteld aan de TUCP: 'Het echte vakbondsactivisme is precies het tegenovergestelde van een gele vakbond. Een echte vakbond erkent de centrale tegenstelling tussen kapitalisten en arbeiders. Onze ervaring leert ons dat arbeiders altijd door de ondernemers worden uitge-

buit, onderdrukt en bedrogen. Niet alleen door de ondernemers maar ook door de regering.' Daarnaast wordt de KMU gekenmerkt door haar strijdbare karakter. Beltran: 'Door vooral te vertrouwen op het wettelijke apparaat van de regering komen we nergens in onze strijd voor de belangen van de arbeiders. De belangrijkste motor om de arbeidersstrijd vooruit te brengen is haar georganiseerde kracht. We noemen dit militante strijd.'

Tijdens de verkiezingen van februari 1986 hield de KMU zich afzijdig van de campagne van Cory Aquino voor het presidentschap. Zij volgde hiermee de boycotpolitiek van de filippijnse communistische partij, CPP. Door deze houding kwamen zowel het door de CPP geleide eenheidsfront NDF als de KMU enigszins buiten de massabeweging te staan, die er eind februari 1986 voor zorgde dat Marcos verdween en Aquino president werd.

### Beloftes Aquino

Op een massaal bezochte 1 mei-bijeenkomst in Manila beloofde Aquino om de beruchte anti-arbeiderswetten van Marcos in te trekken. Feitelijk was met de intrekking van de diktatoriale grondwet van Marcos kort na de installatie van de regering Aquino het stakingsrecht en het recht op organisatie al hersteld. Het duurde echter tot begin november voordat de regering Aquino met een nieuw reglement voor de arbeidsverhoudingen kwam. Maar hierin kan bijvoorbeeld het stakingsrecht niet optimaal gebruikt worden. Zo hebben bedrijven tijdens stakingen het recht om materialen voor onderhoud, grondstoffen en goederen die aan bederf onderhevig zijn in en uit het bedrijf te transporteren. Roiando Oialia bekritiseerde deze regel nog vlak voor zijn dood: 'Stakers zullen zonder meer stakingsbrekers verhinderen om het bedrijfsterrein op te komen. Een dergelijke situatie zal onvermijdelijk leiden tot gewelddadige confrontaties. Daardoor zullen we terugkeren naar het tijdperk van de gewelddadige stakingen tijdens het repressieve Marcos-regiem.'

De minister van arbeid, Augusto 'Bobbit' Sanchez, heeft in het nieuwe reglement uitdrukkelijke en uitgebreide bevoegdheden om een staking onwettig te verklaren of bevelen uit te vaardigen om weer aan het werk te gaan.



Suikerwerkers, Negros. Foto: FGN

Volgens Oialia was ook deze regel in strijd met de beloften die Aquino op 1 mei had gedaan.

Sommige regels kunnen uitgelegd worden als een vooruitgang. Bedrijven mogen bijvoorbeeld niet langer arbeiders vervangen, die weigeren op bevel van de minister van arbeid weer aan het werk te gaan. Boetes en arrestatie voor het doorzetten van een onwettige staking of een uitsluiting kunnen voortaan alleen toegepast worden in gevallen van geweld, bedreigingen en intimidatie. De noodzakelijke tweederde meerderheid voor het besluit tot staken is vervangen door een eenvoudige meerderheid.

De ondertussen afgezette minister van arbeid, Sanchez, probeerde bij de vele arbeidsconflicten die sinds februari plaatsvonden een bemiddelende rol te spelen. Hij probeerde de strijdende partijen ervan te overtuigen dat zij hun meningsverschil via onderhandelingen moesten oplossen. De ondernemers waren daar niet zo blij mee en beschuldigden hem ervan dat hij te veel aan de kant van de arbeiders stond en anti-kapitalisties en pro-communisties zou zijn. Dat was waarschijnlijk ook de belangrijkste reden waarom Sanchez plaats heeft moeten maken voor een konservatievere minister die veel populairder is in de zakenwereld.

### Positie arbeid(st)ers

De enorme stakingsgolf die sinds februari 1986 over de Filippijnen spoelt heeft niet alleen als achtergrond dat arbeid(st)ers nu eindelijk de zo lang bevochten rechten gerealiseerd willen zien. De filippijnse economie is door de roofbouw en plundering die Marcos en zijn vriendjes erop uitgeoefend hebben volledig in het slop geraakt. En zo lang de situatie in het land niet gestabiliseerd is en het 'kommunistiese gevaar' van met name de guerrilla's van het Nieuwe Volksleger (NPA) niet is bezworen, hebben investeerders er weinig trek in hun geld in filippijnse bedrijven te steken. Het Internationaal Monetair Fonds, IMF, en de Wereldbank met in hun kielzog de multinationals leggen de regering Aquino de gangbare voorwaarden op voor eventuele leningen en investeringen: onder andere liberalisering van de importen, terugdringing van de overheidsuitgaven, zodat de vrije markt weer haar gang kan gaan. Dat biedt echter geen enkel perspectief voor het filippijnse volk. Door de ingestorte economie is het welvaartspeil, dat toch al niet zo hoog lag, nog verder ingezakt. De werkloosheid is groter dan tevoren. Officieel zijn 2,8 miljoen arbeid(st)ers werkloos. Maar van degenen die wel werken, hebben veel mensen halfwas banen van

enkele uren per dag of maar enkele weken per jaar. De totale werkloosheid wordt door het ministerie van arbeid dan ook op 8 miljoen geschat (op een totale bevolking van 58 miljoen). Het minimumloon is officieel vastgesteld op 57 pesos voor een dag van acht uur werk. Maar veel arbeid(st)ers op het eiland Cebu bijvoorbeeld verdienen maar 12 pesos per dag, wat ongeveer f 1,50 is. En daar kan je zelfs op de Filippijnen niet van leven. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de vak- bondsfederatie KMU - die konsekvent wil opkomen voor de rechten van de arbeidsters, menswaardige lonen, normale arbeidsomstandigheden en werk - steeds meer aanhang krijgt. En gezien de houding van de meeste ondernemers en de dubbelzinnige houding van de regering Aquino is de enige manier om die zaken af te dwingen, het beproefde middel van de werkstaking, dat de KMU nu volop gebruikt.

Naast de akties die de KMU organiseert, bemoeit zij zich ook actief met de volksstemming over de nieuwe grondwet, die begin februari plaatsvindt. Hoewel het stakingsrecht en het recht van organisatie in de voorliggende tekst worden gewaarborgd, staat de KMU er zeer krities tegenover. De Amerikaanse belangen, zoals haar

militaire bases op de Filippijnen, worden veiliggesteld. Over de noodzakelijke landhervorming is de tekst vaag en in het algemeen worden de belangen van de multinationals niet aangetast. Het filippijnse leger blijft de bevoegdheid houden 'subversie' en 'rebellie' te bestrijden. Hoe dat werkt weet de KMU maar al te goed.

In tegenstelling tot de Volkspartij (Partido ng Bayan) en andere linkse organisaties, die zich krities vóór de grondwet hebben uitgesproken, schijnt de KMU net als de communistische partij CPP mensen op te roepen tegen de nieuwe grondwet te stemmen. Omdat ook de voormalige Marcos-aanhangers en ex-minister van defensie met zijn vrienden oproepen om tegen de grondwet te stemmen, lijkt de situatie vrij onoverzichtelijk te worden. In ieder geval ziet het er op dit moment niet naar uit dat alle linkse organisaties zich rond de volksstemming over de grondwet gaan verenigen. Die eenheid zou weleens van doorslaggevend belang kunnen blijken in de komende periode.

*Jeroen Zonneveld en Jorge Carreon*